

HET GEDICHT IS EEN BERICHT

AL-SADDIQ AL-RADDI

Leerlingenhandleiding Poëzie

HET GEDICHT IS EEN BERICHT

AL-SADDIQ AL-RADDI

— LES 1 —

DE POËZIE VAN AL-SADDIQ AL-RADDI EN POETRY INTERNATIONAL

In dit lespakket ga je op reis in de wereld van de Soedanese dichter Al-Saddiq Al-Raddi. Door het lezen van zijn gedichten en biografie krijg je een beeld van zijn land, cultuur en achtergrond, maar ook van zijn innerlijke leefwereld. In dit lespakket vind je opdrachten over het werk van de dichter, en ook verschillende creatieve opdrachten.

De vijf gedichten waar je mee gaat werken staan achterin dit werkblad. Ze zijn uit het Arabisch vertaald naar het Nederlands en het Engels. Eén van de gedichten ('Alles') wordt uitgebreid verklaard op de website WWW.DICHTERINHETWEB.NL. Deze website hoort bij dit lespakket en is een plek waar je allerlei informatie over het leven en werk van Al-Saddiq Al-Raddi kunt vinden. Informatie over hoe je de website kunt gebruiken staat onder de knop met het vraagteken op de homepage, en dan onder 'navigatie'.

Na afloop van dit project krijg je de unieke kans om met je klasgenoten Al-Saddiq Al-Raddi te ontmoeten tijdens een speciale Meet & Greet op het Poetry International Festival in Rotterdam. Je kunt hem vragen stellen over bijvoorbeeld zijn gedichten, zijn leven en zijn cultuur. Jullie mogen ook je eigen gedichten voordragen of ander werk dat jullie gemaakt hebben laten zien.

OPDRACHTEN

1. Lees eerst het voorwoord van de directeur van Poetry International.

Poetry International is een literaire organisatie die als doel heeft om aandacht te vragen voor goede poëzie uit binnen- en buitenland. Verder stimuleert Poetry International de internationale uitwisseling tussen dichters, vertalers, kenners en liefhebbers van poëzie. De belangrijkste activiteiten van Poetry International zijn het Poetry International Festival, het Poetry International Web en de Gedichtendag.

VOORWOORD

GOEDEMORGEN SCHOONHEID

In Rotterdam rijden vuilniswagens rond met dichtregels op hun flanken. *Alles van waarde is weerloos* staat er bijvoorbeeld op, of *Goedemorgen schoonheid*. Het zijn regels van de Nederlandse dichter Lucebert en de Duitse dichter Maxi Wander.

Het lijkt een vreemde combinatie, het ophalen van afval en poëzie, maar niets is minder waar. Kijk maar eens naar deze regels die ook door de straten rijden: *Als u eens wist hoe poëzie de gek met elk respect steekt en op afval bloeit*, of de regel *September begint met een bezem te vegen en alles verdwijnt in de verte van de mist*. Ze zijn geschreven door twee Russische dichters, Anna Achmatova en Alexander Koesjner.

Poëzie is de meest bewuste taaluiting die wij kennen. Een gedicht communiceert altijd, al begrijp je sommige gedichten niet meteen en sommige zelfs nooit helemaal. De mooiste gedichten vind ik altijd de gedichten waarvan de regels me dagen lang blijven achtervolgen, als ik op de fiets zit, in de trein of in de rij voor de kassa van de supermarkt.

Poetry International nodigt elk jaar de beste dichters uit de hele wereld uit om naar Rotterdam te komen. Daar lezen ze hun gedichten voor in de oorspronkelijke taal, terwijl de vertalingen via een projectie mee te lezen zijn. Het festival bestaat ruim veertig jaar en heeft al 2000 dichters uit andere landen over de vloer gehad. Als je luistert naar de taal en de vertaling leest, dan ben je op reis. Op reis naar het land, de stad of het dorp van de dichter, naar de straat, de familieleden en de burens, je leert de sociale, economische of politieke situatie kennen en je leert over de taal, de humor, de tradities, de rituelen, de gewoontes, de liedjes, de manier waarop gefeest wordt en de manier waarop de kinderen naar bed worden gebracht. Door de poëzie mag je zowel mee naar buiten kijken, uit het raam van de dichter, als mee naar binnen kijken, naar zijn of haar gedachten, wensen en zorgen.

Tijdens een bezoek aan Poetry International merk je hoezeer de taal, welke dan ook, ons allen verbindt en hoe universeel poëzie is. Internationale poëzie maakt de afstand tussen mensen kleiner en het onderlinge begrip groter. Poëzie volgt de mens op de voet, is een van de dichtregels op een vuilniswagen, en dat zegt het eigenlijk zoals alleen goede poëzie het kan zeggen: direct, krachtig en er kan geen woord meer bij en geen woord meer af.

Bas Kwakman, directeur Poetry International

2. Bekijk samen met je klasgenoten de dvd *Ik ga, want anders blijf ik*.
3. Lees met elkaar één gedicht van Al-Saddiq Al-Raddi, eventueel met behulp van WWW.DICHTERINHETWEB.NL.

HUISWERKSUGGESTIE IN VOORBEREIDING OP LES 2

Je kijkt en luistert via WWW.DICHTERINHETWEB.NL of via YouTube naar muziek:

- Soedan Anders - Jonge Soedanezen luisteren naar muziek
- een videoclip van Ali Farka Touré, een bekende Malinese muzikant. In zijn gedicht 'Tuinbeelden' verwijst Al-Saddiq Al-Raddi naar diens muziek.
- Clip *Drummen voor Vrede – A Beat for Peace*: Een videoclip met bekende en onbekende drummers van over de hele wereld die allen 'een slag voor de vrede' geven. Op YouTube:

[HTTP://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=NJMZB48R8RI](http://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=NJMZB48R8RI)

— LES 2 —

AL-SADDIQ AL-RADDI EN SOEDAN

In deze les kijken we naar Soedan, het land van Al-Saddiq Al-Raddi: Waar ligt het, wat zijn de meest opvallende kenmerken, wat speelt er? We proberen een beeld te krijgen van de fysieke, politieke, culturele en sociale omgeving waarin de gedichten van Al-Saddiq Al-Raddi zijn ontstaan en waarin ze geworteld zijn.

OPDRACHTEN

- ¹ Lees de informatie over het leven en werk van Al-Saddiq Al-Raddi dat beschreven staat op WWW.DICHTERINHETWEB.NL.
- ² Op internet zoek je in groepjes een geografische kaart en afbeeldingen van Soedan. Bespreek met elkaar wat jullie opvalt.

Nu je deze opdracht hebt gedaan, wat voor beeld heb je van Soedan?

- ³ Kies uit de gedichten combinaties van woorden, zinnen of strofen die bij jou beelden van de leefomgeving van Al-Saddiq Al-Raddi oproepen.

Schrijf deze woorden, zinnen en/of strofen op. Vertel wat je door zijn beschrijvingen voor je ziet, en wat voor gevoel deze beschrijvingen je geven.

HUISWERKSUGGESTIE IN VOORBEREIDING OP LES 3

Lees (nogmaals) zelf het gedicht 'Alles' met behulp van het 'muislezen' op WWW.DICHTERINHETWEB.NL. Daarna lees je de gedichten 'Slechts' en 'Lichten'. Bestudeer de gedichten met behulp van de informatie op WWW.DICHTERINHETWEB.NL en de lijst met poëtische begrippen.

- Waar gaan de gedichten volgens jou over?
- Wie zou de 'jij' kunnen zijn in 'Slechts' en 'Lichten'?
- Welke emotie/emoties worden er in de gedichten 'Slechts' en 'Lichten' opgeroepen?
- Denk na over de titels. Waarom zou de dichter hebben gekozen voor de titels 'Alles', 'Slechts' en 'Lichten'?
- Zoek in de begrippenlijst de begrippen 'metafoor' en 'allegorie' op. Kan je enkele voorbeelden van deze begrippen vinden in 'Slechts' en 'Lichten'? Zouden deze gedichten over iets anders kunnen gaan dan er letterlijk staat? En waarover dan?

— LES 3 —
EEN TAAL VAN VERLANGEN

Tijdens deze les staat de interpretatie van de gedichten van Al-Saddiq Al-Raddi centraal. De website WWW.DICHTERINHETWEB.NL biedt hierbij een handvat. In deze les onderzoeken we het thema ‘verlangen’, dat een belangrijke rol speelt in het werk van de dichter.

OPDRACHTEN

¹ *Bespreek met elkaar de gedichten ‘Slechts’ en/of ‘Lichten’.*

Lees om te beginnen (één van) deze gedichten.

Bespreek met elkaar de antwoorden op de vragen uit de huiswerkopdracht.

Denk daarna eens na over de volgende vragen:

- Wat is je in de gedichten opgevallen?
- Waarnaar verlang je als ik-persoon?
- Waar lees je dat uit?
- Roept dit bij jou als lezer ook gevoelens op? En welke dan?
- Wordt dit misschien nog versterkt door het taalgebruik en de vorm van de gedichten?
- Zijn de dingen die de ik-persoon beschrijft herkenbaar voor je? En waarom?

² *Om je te laten inspireren voor de volgende opdracht bekijk je het document achterin deze handleiding met allerlei verschillende invalshoeken over verlangen (bijlage 2).*

Onderzoek met elkaar waar het begrip ‘verlangen’ eigenlijk over gaat.

Je kunt jezelf de volgende vragen stellen:

- Waar gaat verlangen eigenlijk over?
- Is het iets van zichzelf, of verwijst het alleen maar ergens naar?
- Wat doet verlangen met je? Waarom?
- Wat voor andere gevoelens roept het op?
- Is het voor jou iets heel persoonlijk, of bijvoorbeeld juist iets heel universeels?

³ *Bekijk het voorbeeld van een woordspin (of begrippen-boom) in bijlage 3.*

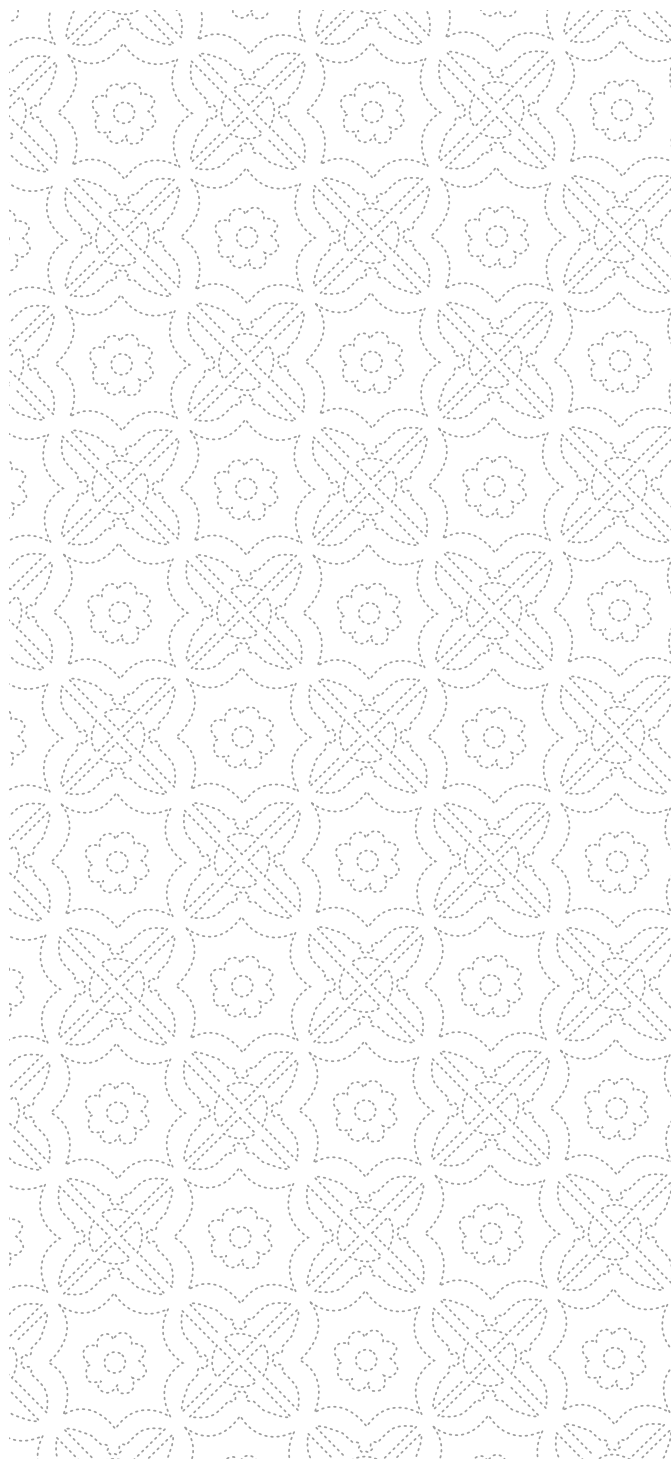
Nu maak je zelf een woordspin over ‘verlangen’.

Op de bovenste helft van de pagina schrijf je woorden of combinaties van woorden die verwijzen naar ‘verlangen’ en die je vindt in de gedichten ‘Slechts’ en ‘Lichten’ (en eventueel andere gedichten) van Al-Saddiq Al-Raddi.

Op de onderste helft van de pagina schrijf je begrippen die bij jou opkomen als je nadenkt over het begrip ‘verlangen’.

Bijvoorbeeld: bij verlangen kan je denken aan begrippen zoals ‘melancholie’, ‘vervulling’, ‘zoet’ of juist ‘bitter’, etc.

— LES 4 —
OORLOG EN POËZIE

Soedan is een land met een lange geschiedenis van conflicten: over de machtsverdeling tussen het islamitische (Arabische) noorden en het christelijk/animistische (zwarte) zuiden, de machtsverdeling tussen de verschillende regionale etnische groepen, over vruchtbaar land en olie. En daarnaast een regering die strenge controle uitoefent op zijn burgers. Maar Soedan is tegelijkertijd een enorm groot land, en er zijn veel plekken waarop het leven rustig zijn gewone gang gaat. En ook onder extreme omstandigheden zijn mensen in staat om hele gewone dingen te (willen) doen, om houvast te vinden bij wat vanzelfsprekend is. Les 4 gaat over hoe gewone mensen leven in een buitengewoon land. Over hoe een dichter als Al-Saddiq Al-Raddi zich als individu verhoudt tot bijzondere omstandigheden.

OPDRACHTEN

1. *Bekijk met de klas twee korte filmpjes over jongeren in Soedan.*

Deze video's laten de verschillende werkelijkheden zien van het leven van jonge mensen uit Soedan. Werkelijkheden die beide waar zijn en naast elkaar bestaan.

2. *Je leest de twee passages hieronder uit een interview dat Al-Saddiq Al-Raddi gaf aan de Engelse krant The Guardian op 16 oktober 2006*

(WWW.GUARDIAN.CO.UK/BOOKS/2006/OCT/16/VOICESOFFPROTEST.POETRY).

Kan je hieruit afleiden hoe de dichter zich opstelt ten opzichte van de politieke situatie in zijn land?

“De Soedanese dichter Al-Saddiq Al-Raddi maakt zich zorgen over de richting die ons gesprek opgaat. Hij schudt zijn hoofd en zegt tegen de vertaler: ‘Het gesprek gaat teveel over de politieke situatie en ik ben niet echt een expert. Het culturele aspect is veel belangrijker.’”

“Hij zegt: ‘Er zijn dichters die politieke activisten zijn en lid zijn van ondergrondse organisaties, en er zijn dichters zoals ik die niet actief deel nemen aan ondergrondse activiteiten, maar die sterke politieke ideeën en een sterke visie hebben die hen soms in problemen brengt.’”

³ *Denk met elkaar na over de dilemma’s die ontstaan wanneer je als dichter, schrijver of kunstenaar geboren bent en/of woont in een instabiel of onvrij land.*

- Wat betekent het om als dichter uit een land als bijvoorbeeld Soedan te komen?
- Ben je dan verplicht te schrijven over de politieke situatie?
- Maar wat als je helemaal niet woont in één van de conflictgebieden?
- Mag je daar als schrijver aan voorbijgaan en je richten op universeel menselijke onderwerpen?
- Is het überhaupt wel mogelijk om aan zulke zaken voorbij te gaan, of draag je het altijd ergens met je mee?
- En: kan je als dichter, schrijver of kunstenaar op een bepaalde manier bijdragen aan oplossingen, bewustwording, etc.?
- Welke mogelijkheden zie jij?

⁴ *Onrust in de gedichten van Al-Saddiq Al-Raddi*

Lees om te beginnen het gedicht ‘Theater’.

Lees de uitleg over ‘semantisch veld’ in de poëtische begrippenlijst.

Kies uit het gedicht ‘Theater’ vijftien tot twintig elementen die duiden op oorlog, spanning of onrust: woorden, metaforen, etc. Het gaat daarbij dus niet alleen om letterlijke begrippen als ‘oorlog’ en ‘bloed’, maar om alle woorden die rechtstreeks of zijdelings een beeld oproepen van spanning en onrust. Dat zouden bijvoorbeeld woorden kunnen zijn als: ‘harde stappen’, ‘verwarring’, ‘zwart’, etc.

Markeer de begrippen die je vindt in de tekst. Hiermee maak je het semantische veld ‘OORLOG/ONRUST’ zichtbaar waarmee de dichter speelt in zijn gedicht.

Extra suggestie:

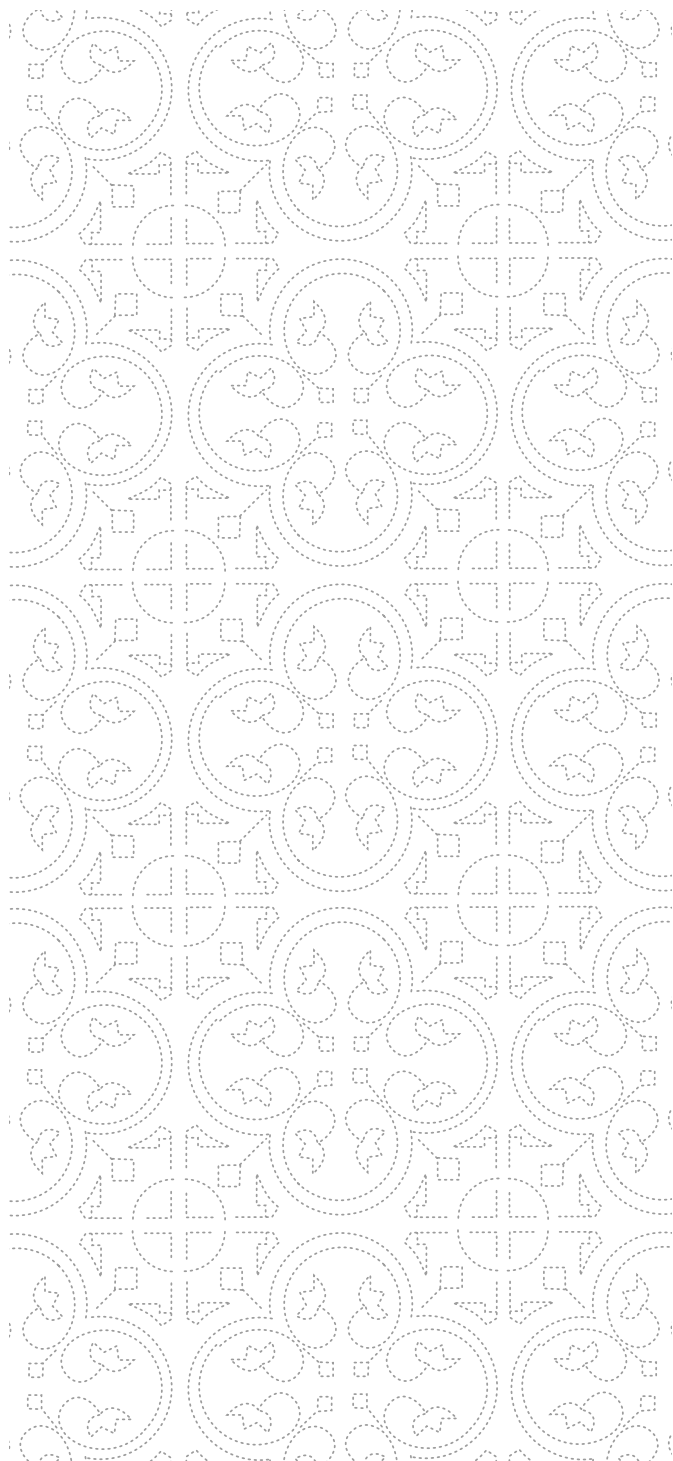
In het gesprek met *The Guardian* geeft

Al-Saddiq Al-Raddi aan dat hij zichzelf niet ziet als een politiek activist maar als een dichter die zich betrokken voelt bij de gebeurtenissen in zijn land.

Door hetzelfde gedicht ‘Theater’ loopt een ander ‘semantisch veld’ dat laat zien dat dichten en schrijven voor Al-Saddiq Al-Raddi heel erg belangrijk is. Ga op zoek naar begrippen die samen dit semantische veld ‘DICHTEN/SCHRIJVEN’ vormen.

Wat zegt de combinatie van deze twee belangrijke semantische velden in het gedicht ‘Theater’ over de manier van kijken van de ik-persoon in het gedicht? Bespreek met elkaar hoe de dichter gebruik maakt van taal en poëzie om iets te zeggen over de wereld waarin hij leeft.

— LES 5 —
AFRONDING

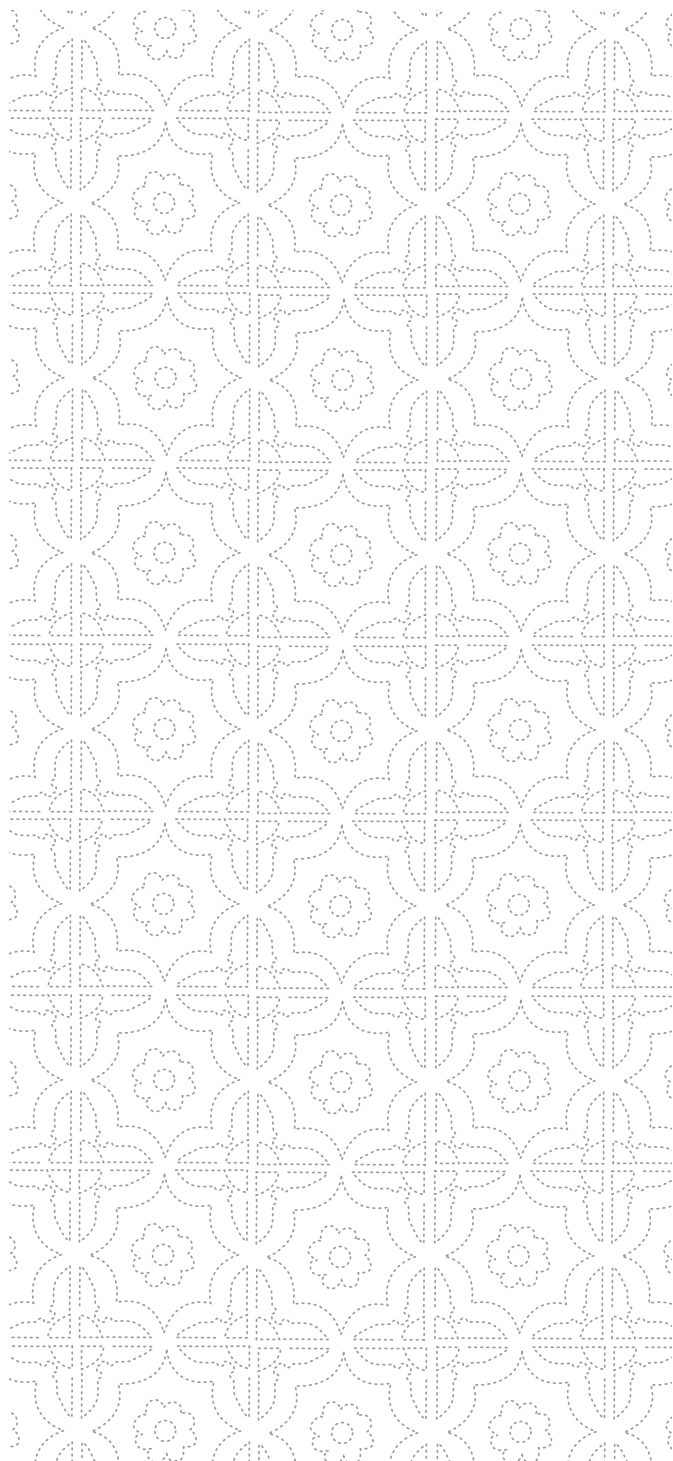
1. Kies met elkaar een vorm waarin jullie het werk dat jullie gemaakt hebben, willen presenteren.
2. Bedenk vragen voor de Meet & Greet met Al-Saddiq Al-Raddi, of werk de vragenlijst bij die je hebt gemaakt.
3. Werk aan de presentatie.

Large Pakket

— LES 1 —

DE POËZIE VAN AL-SADDIQ AL-RADDI EN POETRY INTERNATIONAL

OPTIE 1 *Lees (alle) andere gedichten van Al-Saddiq Al-Raddi en bespreek deze met elkaar.*

OPTIE 2 *Maak poëziekreten*

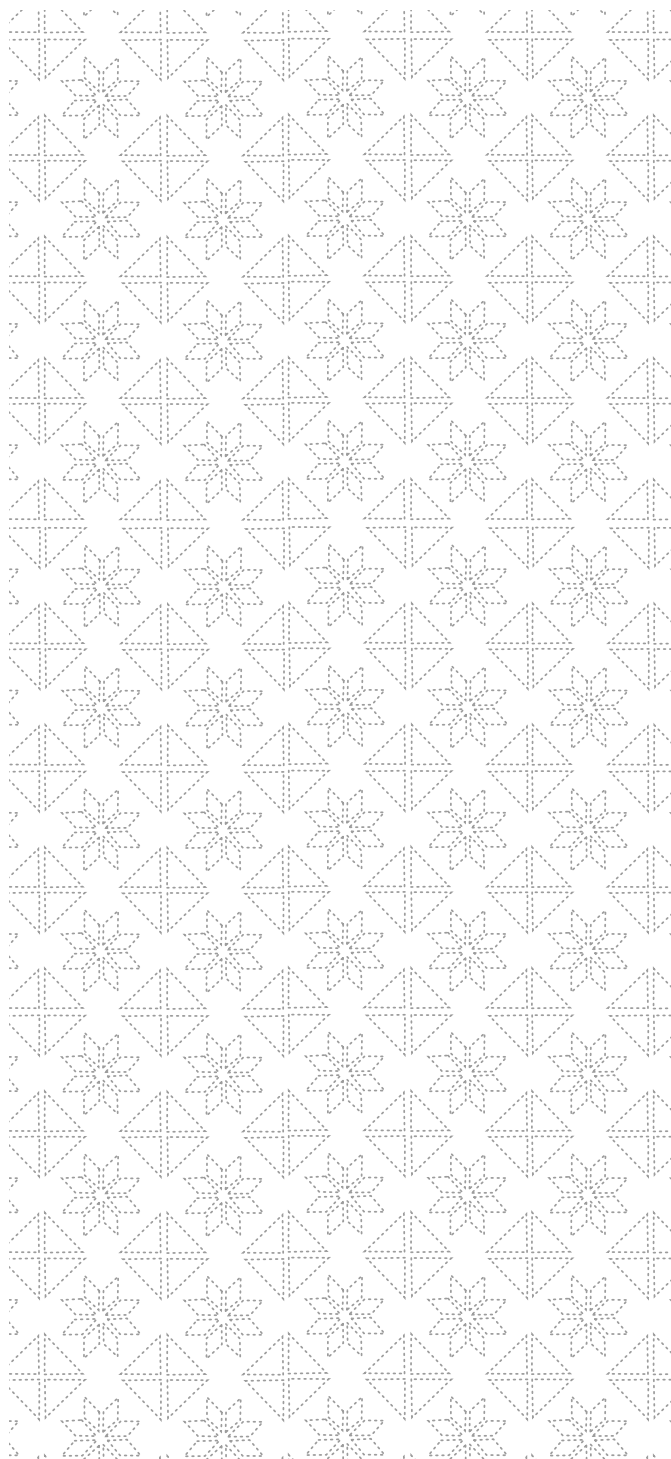
Hebben de tekstregels op vuilniswagens je geïnspireerd? Bedenk dan poëzieteksten die bijvoorbeeld in de school of op het schoolplein op grote borden kunnen komen te hangen.

Large Pakket

— LES 2 —

AL-SADDIQ AL-RADDI EN SOEDAN

OPTIE 1 *Maak vragen voor de Meet & Greet met Al-Saddiq Al-Raddi.*

Je krijgt de unieke kans om de Soedanese dichter Al-Saddiq Al-Raddi te ontmoeten tijdens een speciale Meet & Greet op Poetry International Festival. Je hebt zijn gedichten gelezen en je weet ook al iets over zijn land en zijn achtergrond.

Wat zou je graag aan de dichter willen vragen? Bedenk een vraag over zijn leven en/of zijn werk.

Tijdens de ontmoeting zal er een Nederlands-Arabisch vertaler aanwezig zijn. De vragen kunnen dus in het Nederlands, maar mogen ook in het Engels gesteld worden.

OPTIE 2 *Maak foto's van je eigen leefwereld*

De basis voor deze opdracht zijn de foto's van het Soedan van Al-Saddiq Al-Raddi die te zien zijn op www.dichterinhetweb.nl. Laat je hierdoor inspireren en maak in tweetallen ieder twee of drie foto's in en om school. Maak niet zomaar wat foto's, maar zoek naar afbeeldingen die ook echt iets over jou persoonlijk vertellen, die iets laten zien dat belangrijk voor je is of echt bij je hoort.

Sla je foto's op op een computer. Mail de foto's aan je docent, of ze lever ze aan op een memory-stick.

Bespreek de foto's met elkaar.

Vervolgopdracht: Poster maken

Stel je nu voor dat jij een jonge dichter, schrijver of filmmaker bent die wordt uitgenodigd voor een festival in Omdoerman, Soedan (de woonplaats van Al-Saddiq Al-Raddi). De mensen daar kennen jou en je werk niet, maar ze zijn wel ontzettend nieuwsgierig naar wie je bent. Gebruik één van de foto's uit de opdracht als basis voor een poster of flyer die jouw voordracht, lezing of filmvertoning aankondigt. Maak duidelijk wat het thema is van jouw werk.

Maak gebruik van beeld, tekst, grafische elementen, etc.

Large Pakket

— LES 3 —

EEN TAAL VAN VERLANGEN

OPTIE 1 *Maak een schilderij*

Maak een tekening:

- Als basis voor je schilderij kies je het gedicht 'Slechts' of 'Lichten'.
- Probeer eens te bedenken hoe je het gevoel van verlangen dat door het gedicht heen sijpelt, zou kunnen vertalen naar beeld. Bijlage 4 toont ter inspiratie werk van de kunstenares Janine Antoni, waar (zintuiglijk) verlangen centraal staat.
- In eerste instantie gebruik je vetkrijt bij de opdracht, om een verbinding te maken tussen de kunstenares uit de tekst en je eigen werk.

Suggesties voor onderwerpen: Je zou de emotie van verlangen uit het gedicht zelf kunnen verbeelden. Probeer dan bijvoorbeeld smaak, schoonheid of geur uit te beelden. Maar ook het gevoel van 'vlinders in je buik' is een abstract gevoel van verlangen. De vragen die hier centraal bij staan zijn:

- Hoe doe je dit?
  - Hoe breng je deze boodschap over aan de toeschouwer?
- Of
- Je beeldt een fragment uit het gedicht letterlijk uit. Je zou deze dichtregel ook op het werk kunnen zetten als een soort affiche of poster.

OPTIE 2 *Vertaal een gedicht.*

¹ Lees de onderstaande tekst:

Het vertalen van gedichten is een vak apart. Jullie hebben de gedichten van Al-Saddiq Al Raddi kunnen lezen dankzij tussenkomst van een vertaler. Vertalers spelen een belangrijke rol in de verspreiding van literatuur: zonder vertalingen hadden we nooit de sprookjes van Grimm begrepen, hadden we nooit Shakespeare gekend, en hadden we nooit de gedichten kunnen lezen van dichters uit andere landen en werelddelen.

Vertalen van poëzie is zelfs letterlijk een kunst, omdat in een vertaling zowel de vorm als de betekenis overeind moet blijven. Een vertaler van poëzie vertaalt dus niet alleen woorden, maar ook rijm, metrum, klemtonen en regellengtes, en, nog moeilijker misschien, beeldspraak. Doordat dat allemaal samenkomt in één gedicht, is het voor de vertaler een heel gepuzzel om tot een goed eindresultaat te komen, en soms moet hij/zij concessies doen aan het originele gedicht. Dan gaat de betekenis ten koste van rijm, of verandert een vertaald woord het metrum. Sommige vertalers vinden het heel belangrijk dat de betekenis van het originele gedicht zo goed mogelijk wordt overgebracht, andere vertalers vinden het juist belangrijk dat het eindresultaat een mooi gedicht is.

² Je zoekt een gedicht over verlangen in een buitenlandse taal die zowel jij als je docent redelijk beheersen. Je docent heeft hiervoor boeken of computers ter beschikking.

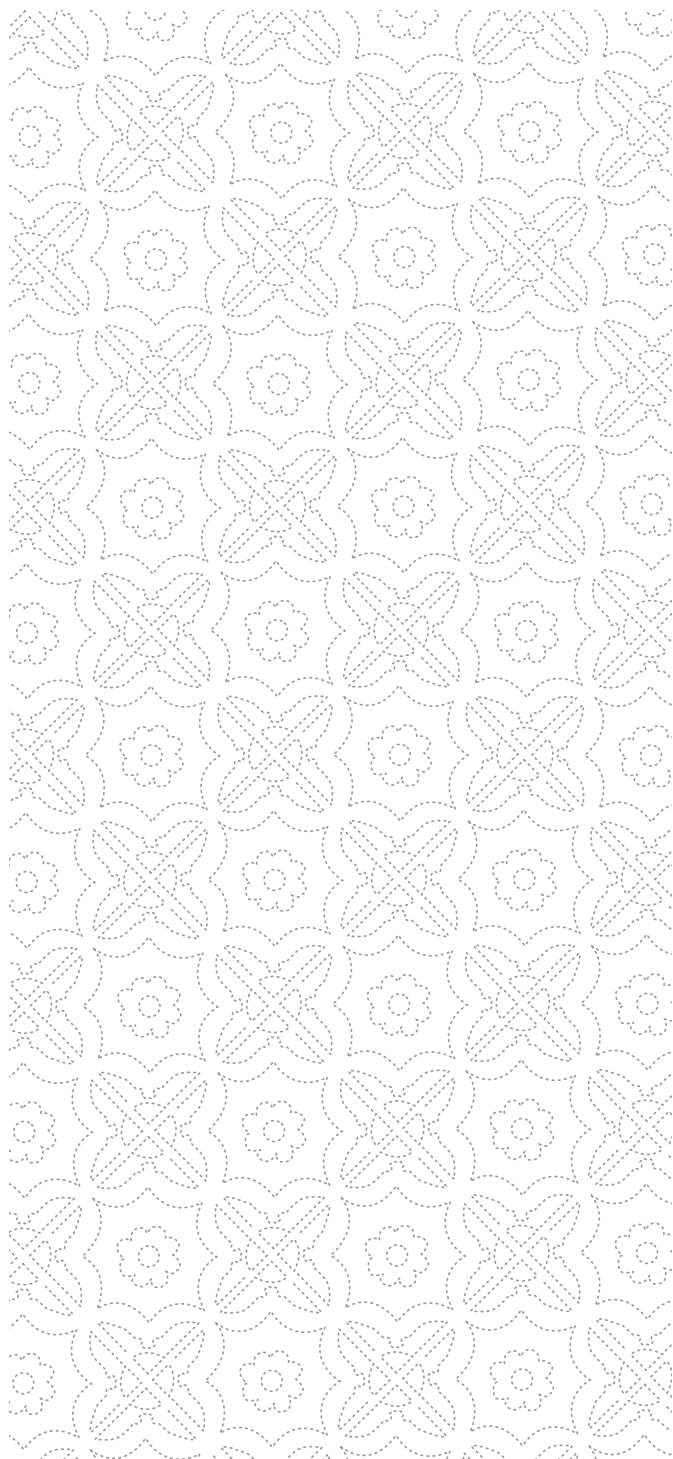
Het gaat er bij deze opdracht om, dat je een gevoel krijgt voor allerlei elementen die meespelen bij het vertalen van gedichten. Het is dus niet nodig dat je de buitenlandse taal vloeiend beheerst.

³ Vertaal nu een kort gedicht of een deel van een gedicht in het Nederlands. Bij het vertalen let je natuurlijk op de betekenis van woorden, maar ook op andere poëtische begrippen zoals ritme, rijm, metrum en vorm.

Large Pakket

— LES 4 — OORLOG EN POËZIE

OPTIE 1 *Gedicht schrijven*

Schrijf nu zelf een gedicht, geïnspireerd door Al-Saddiq Al-Raddi.

Suggesties voor thema's zijn:

- 'verlangen' of
- 'conflict' (in je eigen leven, je omgeving of (inter)nationaal)

Je zou als vorm een metrum kunnen proberen, of kiezen voor de stijl van Al-Saddiq Al-Raddi: vrij vers / prozapoëzie.

Tijdens de Meet & Greet met Al-Saddiq Al-Raddi op 15 juni 2010 kunnen sommige gedichten door jullie worden voorgedragen.

OPTIE 2 *Kort scenario schrijven*

Denk na over een kort scenario van drie tot zes scènes. Het is de bedoeling dat je dit later op een eenvoudige manier verfilmd en monteert.

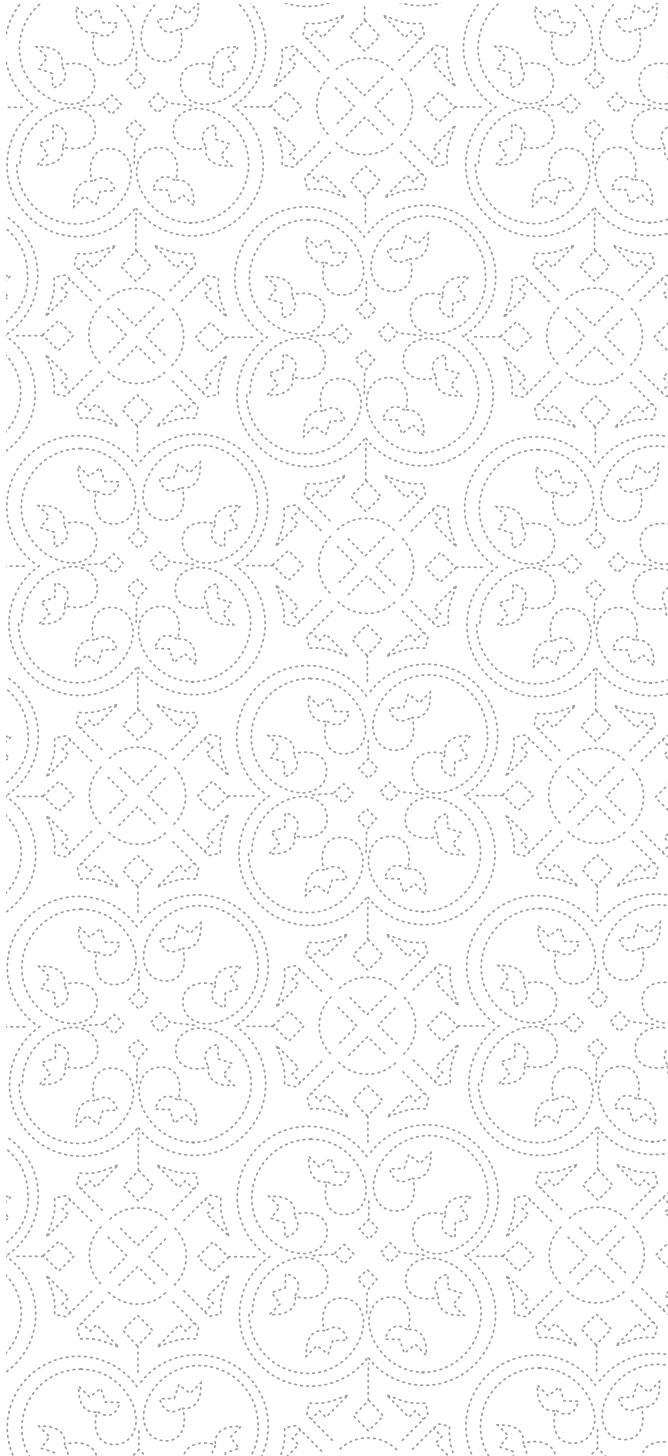
Suggesties voor thema's:

- Verfilm één van de gedichten van Al-Saddiq Al-Raddi. Dit kan een kort verhaaltje zijn geïnspireerd op het gedicht, of een puur beeldende, kunstzinnige verfilming.
- Schrijf een kort scenario over een conflict (in je eigen leven, je omgeving of (inter)nationaal).
- Schrijf een kort scenario over verlangen.

Large Pakket

— LES 5 —
AFRONDING

Werk verder aan je vragen voor de dichter.

Werk verder aan je presentatie.

Bijlage 1

— GEDICHTEN —

ALLES

Laat de wind waaien uit de vissersmond
naar de romp van het schip – uit het gebolde zeil
laat de riviermond los
schreeuw
drenkeling
in een draaikolk

De rivier begint gewoonlijk kalm
de oever verzamelt zonnen
uit dode vissenbekken
kokende schimmige
geuren vegen de stenen

Er is rust – wind – stemmen
van wie scheep gaan – maar kalmte

Ze zeilen uit een verre nacht
ploegen met halsstarrig geduld door het water
en kijken in het donker

Je vaart af tegen de ochtend
weg van gezichten waarvan jij
de betekenis ziet
dichtbij zoek je de oever – groen leven, papieren
een ander huurt je, de wereld
ligt in haar ogen
zij vraagt onbeschreven bladen – alles!

SLECHTS

Een luie middag
brengt me van jouw droombeeld naar een kopje thee
naar radeloos omhelzen
brandend nieuwsgierig
probeer ik de geur te doorgronden
die jij achterliet
bij het weggaan
ik zoek een kleur die jou uit de schaduw haalt
en resten verhalen
jij, zondares
als een profeet uit de beste verhalen
sluip je weg van slaperig geurend fruit
en omring je invallen met spontane ideeën

LICHTEN

In het water
In mijn stilte bij jou
in het vuur dat ons verenigt
drijf ik
alleen jij roept me, misschien

.....

Een vogel gaat de groene tijd in
als een snaar
een lichtflits in de ogen, een geheim
een kus neigt naar de regenboog
de regen duurt voort

In de straten zijn mijn vrienden niet
in de huizen ver uiteen
zijn geen lichten
in het hart klopt de verloren hartslag weer
maar jij werpt zakdoeken naar wie weggaat
ochtendlicht zorgt voor de rest

TUINBEELDEN

De laatste avond . . .
de eerste avond . . .
. . . tussen beide het heldere meer
. . . . .

Meneer, je liet de beker van herinneringen aan de herinnering
avondgoud rijgt hun atomen aaneen

Je liet de stem van Ali Farka Touré
drijven in het zilver van de kamer
versierd met parels van minuten en uren

Je liet de vingers teder dwalen over een versleten klavier
een houten paardje

een teddybeer op een stoel
de tuinen in de buurt

de blijde zon om acht uur 's avonds

Je liet een venster open
een morgen in negligé

Je liet de bloem zwoegen

Zij ging naar hem

en liet hem doelbewust alleen

een pauw gefascineerd door schoonheid

. . . . .

De tijd die van de avond over was . .

. . . kwam niet terug . .

De edelstenen kwamen niet terug

De dorst naar de glans van het zeil kwam niet terug

Toen . .

je terugkwam van het bronzen beleven

verzadigd - volmaakt

terugkwam uit een schelp

van onversierde klei

keerden de dagen weer - zonder geschenken

kwamen je plichten weer

kwam de stilte weer!

THEATER

1

Alle deze oorlogen
om de wereld onherbergzaam te maken
een huis te laten roesten
om jou
gekweld door rampen
te laten slapen
al deze liefde
opdat botten met niemand spreken
al deze dood
om elkaar te ontmoeten
niet anders?!

2

Schrijf
laat de wereld in je werken
vlak voor je
laat de lichaamsgeest met wellust bezig zijn
in jou is wat wist en wordt gewist
inktvraat
zweet van werken en hijgen
van huis en zaal
voor straat en open ruimte
schrijf
met de wil van de kenner
met alle gouden draden
die voor je liggen
kundig als een ziener. Wat het lichaam beweegt
is nuttig voor het heelal

3

Deze kleine wereld – vóór je
is gemaakt van stro, garen en verveling
dat door de vingers glijdt als dromen
weggeblazen door de geest
en jij snuift het op – als odeur

Ben je bang voor ongedierte – schuil je voor het licht
bang voor bloed – of ben je de onschuld van de meester beu
beducht voor vingers, lichtzinnigheid, kaarsen?!

De wereld ligt voor je open
je hoeft niet te vragen
kost de inkt waarmee je schrijft even veel
als niet gedroogde tranen?!

4

Gebogen – tijd van licht – zij voelt hem prikken in de wang
zij voelt hem
terwijl ze de vergeelde kast afneemt
als een dolk
dringt hij het duister in
vaart in de schoonheid van de wereld
een gulzige omhelzing, een droeve kennismaking met vocht
laat het gezicht verbaasd achter
laat haar verstomd slapen

5

Wit is één
alle richtingen zijn dezelfde
we houden ons vast aan onzekerheid, inkt en dood

We leven in dromen, vouwen zakdoeken open
en vermaken kroegen met spiegels, kots
kringetjes rook en verhalen
van alle wit maken we inkt
tranen vloeien ineen

Verwondering welt
aan alle kanten rijzen graven!

6

Ik zie dat je wacht tot een deur achter je
met een rebab wordt geopend
om met een onbezoedeld heden naar het verleden te gaan
terwijl jij van de ankers geslagen boten verlicht
en weidse einders vasthoudt
zoals iemand dichtbij
de toestand in een vlucht onderzoekt

Zij die je voorgingen, hadden het hoofd
gehuld in verstrooidheid
hun lantarens passeerden je deur
toen het blad van de dag donker werd
bij zonsondergang

Jouw gezicht was bekend
en de deur achter je
was vóór je
Hoe?!

.....jij gaat met een onbezoedeld heden naar het verleden!

7

Dit is de prijs van de oorlog: jouw voortdurend vertrouwen
in de doeltreffendheid van zotternij
de techniek van de onschuld
dat is de prijs van de liefde; jouw eeuwige opstand tegen het
vaderschap van de techniek
het moederschap van de doeltreffendheid

De prijs van de dood is dat je blijft leven
in het graf van de liefde, het slagveld
dat je steeds in de kuil van gehoorzaamheid blijft
waar de wereld rust!

Bijlage 2

— VERLANGEN —

F. Batten

“Verlangen is een goed verdriet.”

Godfried Bomans

NEDERLANDS SCHRIJVER (1913-1971)

“Alle sprookjes hebben dit met elkaar gemeen, dat zij zich bezighouden met het verlangen en niet met de vervulling.”

Ronald Giphart

NEDERLANDS SCHRIJVER (1965)

“Liefde is het verlangen naar herhaling.”

Gaby van den Berghe

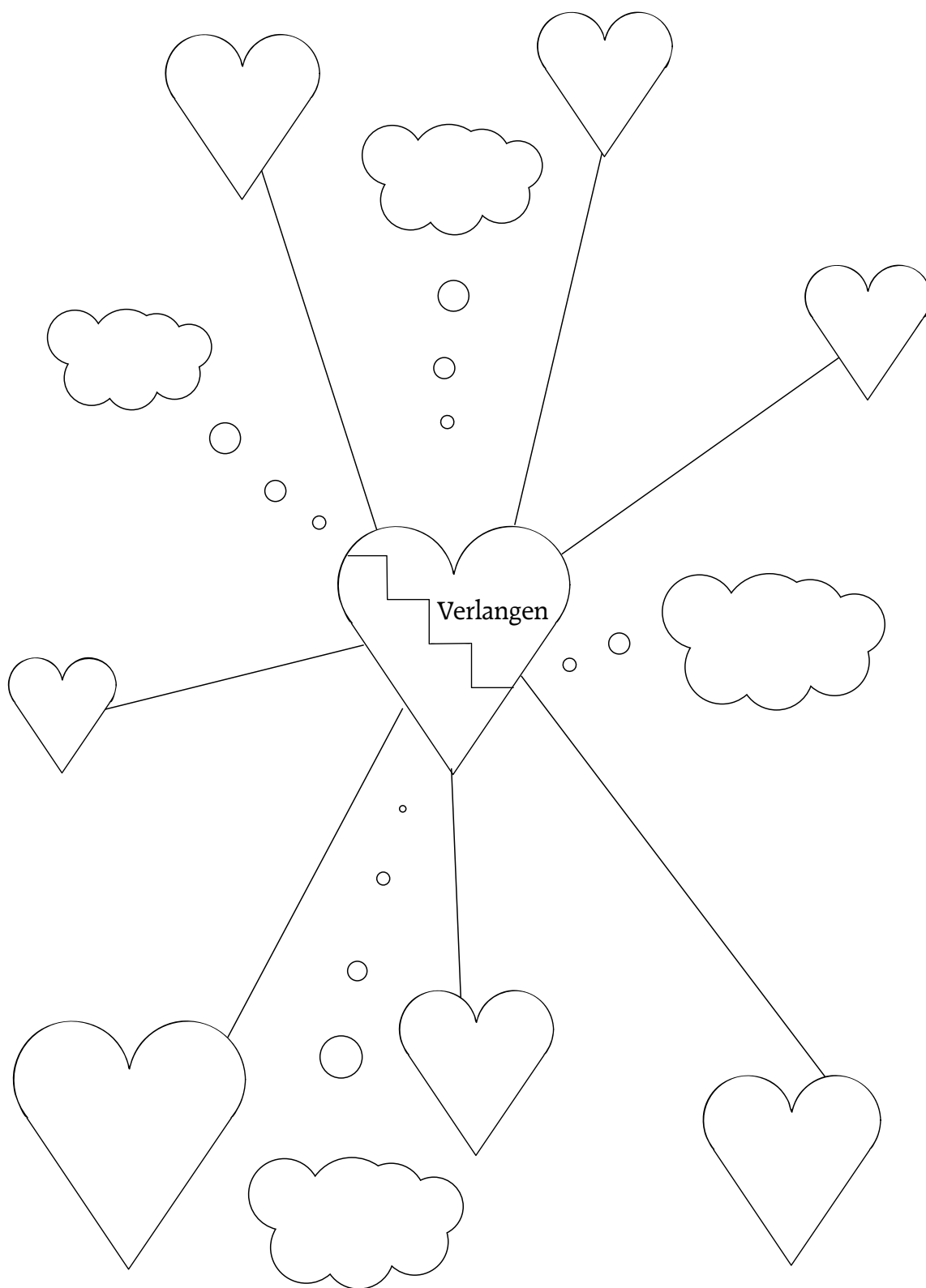
“Het geluk bestaat erin te verlangen wat men heeft.”

Sigmund Graff

DUIJS SCHRIJVER (1899-1979)

“We verlangen niet naar bepaalde dingen terug, maar naar de gevoelens die ze in ons oproepen.”

— LES 3 // WOORDSPIN —
VERLANGEN

— LES 3 // KUNSTWERK VERLANGEN — VERLANGEN EN ZINTUIGEN

In de gedichten 'Lichten' en 'Slechts' van Al-Saddiq Al-Raddi staan veel zintuigen beschreven. Horen, zien, proeven en zelfs ruiken staan centraal om het verlangen naar gezelschap en liefde te beschrijven.

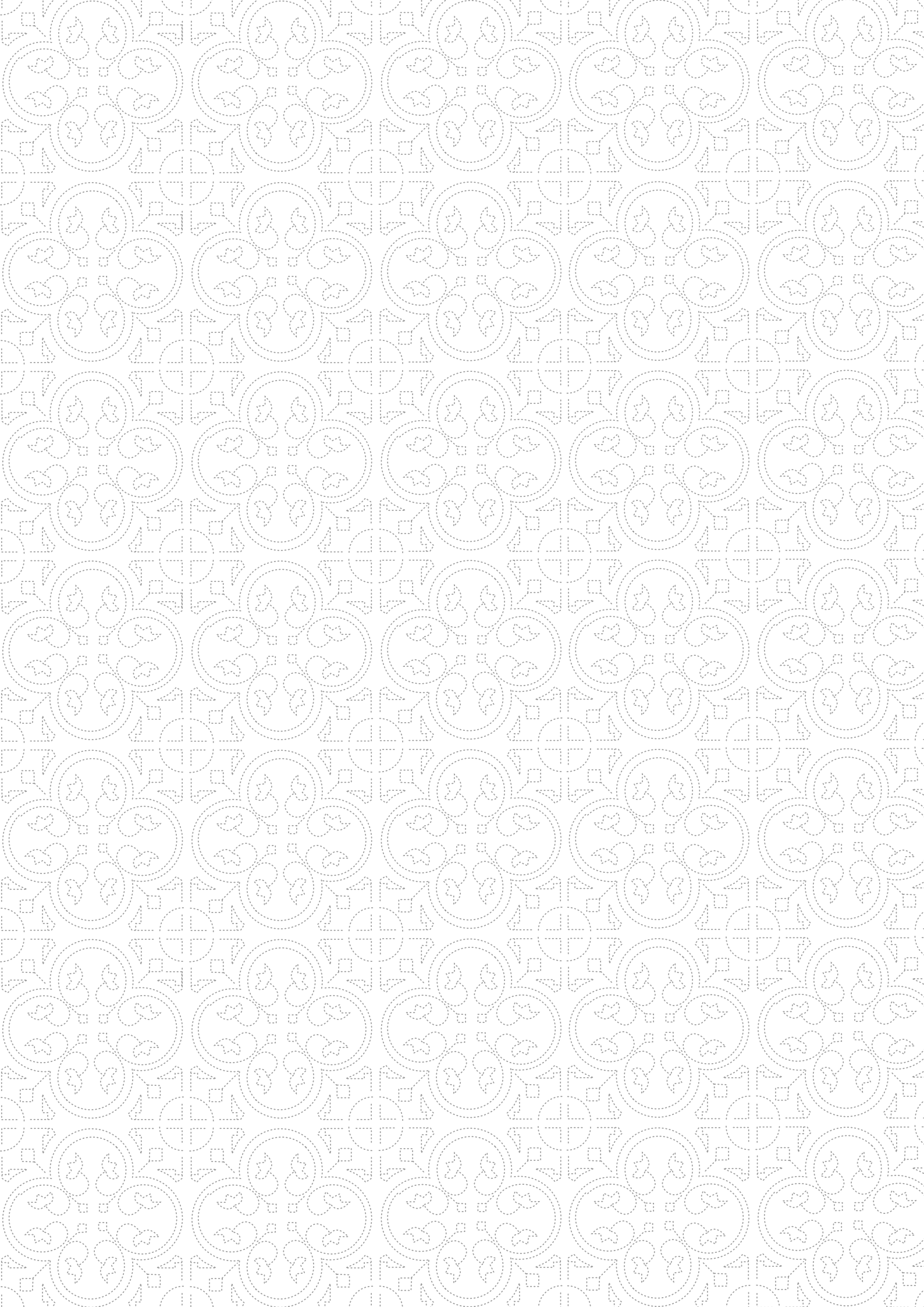
Voor veel kunstenaars is verlangen een belangrijk thema. Het kan aandacht vragen op een beeldende manier en verbind zo mensen met het kunstwerk waar ze naar kijken. Een voorbeeld van een kunstenaar die verlangen gebruikt in haar werk is Janine Antoni.

In het werk *Gnaw* heeft Janine Antoni de blokken chocolade en vet bewerkt met haar tanden. De stukken chocolade en vet die zijn 'afgeknaagd' zijn weer verwerkt in juwelendoosjes die eruit zien als bonbondoosjes. Het vet is verwerkt in lipsticks.

Janine Antoni gebruikt materialen zoals chocolade en vet in haar kunstwerk. Chocolade is bekend om de smaak en geur. Vet wordt gebruikt in allerlei producten. Antoni proeft het materiaal en ruikt het. Het verlangen wordt bij haar letterlijk vertaald in materiaal.

Al-Saddiq Al-Raddi gebruikt woorden. In zijn gedichten kun je het verlangen naar een 'kopje thee' misschien wel voorstellen. Hoe zou dat smaken? En 'slaperig geurend fruit'? Hoe kun je de woorden van de Soedanese dichter in materiaal uitdrukken? Maak een kunstwerk met het thema verlangen. Probeer te denken aan het gevoel van verlangen. Hoe voelt dat? Denk maar aan 'vlinders in je buik' of trek hebben in iets lekkers zoals chocolade. Dit zijn abstracte gevoelens van verlangen. Hoe kun je dit vertalen in beeld? Verbeeld je de zintuigen in vorm? Of kies je misschien voor andere materialen dan verf of oliekrijt? Laat je inspireren door de gedichten en laat jouw grootste verlangen zien...

COLOFON

OPDRACHTGEVER	Poetry International, Hivos/NCDO Cultuurfonds
UITVOERING LESPAKKET	Kunstgebouw
PROJECTLEIDING	Kunstgebouw: Hester van der Hoeven Poetry International: Correen Dekker Stagiair educatie Poetry International: Romy Meijer Schilderopdracht Large les 3: Suzanne Kluver
SUPERVISIE	Daphna Plaschkes
TEKSTEN HANDLEIDING	Hester van der Hoeven
FOTO AL-SADDIQ	Chrispin Hughes
VORMGEVING	DC (www.dcworks.nl) Joeri Booms, Ingrid van Assendelft
NEDERLANDLANDSE VERTALING GEDICHTEN	Kees Nijland, Asad Jaber
ENGSLE VERTALING GEDICHTEN	Sarah Maguire, Sabry Hafez
WWW.DICHTERINHETWEB.NL	Beheer website: Louis Stiller
INTERACTIE- & GRAFISCH ONTWERP	Jabik de Vries
TEKSTEN OVER AL-SADDIQ AL-RADDI	Mischa Andriessen
MET DANK AAN	TV Rijnmond en het RO Theater voor het gebruik van de dvd <i>Ik ga, want anders blijf ik</i>

